IX kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii (nr 65)**

z dnia 5 kwietnia 2022 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii (nr 65)

5 kwietnia 2022 r.

Komisja Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii , obradująca pod przewodnictwem posła **Grzegorza Napieralskiego (KO)**, zastępcy przewodniczącego Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– rozpatrzenie informacji Ministra Cyfryzacji o nowych dokumentach i usługach udostępnionych w cyfrowym portfelu mObywatel i planach rozwoju na rok 2022.

– rozpatrzenie informacji Ministra Cyfryzacji na temat podjętych i planowanych działań zmierzających do upowszechnienia i podniesienia dojrzałości e-usług w administracji.

W posiedzeniu udział wzięli: **Adam Andruszkiewicz** sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów wraz ze współpracownikami, **Mariusz Stolarz** doradca techniczny w Departamencie Administracji Publicznej Najwyższej Izby Kontroli, **Joanna Karczewska** członek Stowarzyszenia ISACA Warszawa, **Michał Smagowicz** członek zarządu Thinktank sp. z o. o., **Paweł Sokołowski** ekspert Polskiej Izby Informatyki i Telekomunikacji oraz **Sylwester Szczepaniak** koordynator do spraw społeczeństwa informacyjnego i smart city Unii Metropolii Polskich.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Aleksandra Kacprzak** i **Wioletta Więciorkowska** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Dzień dobry. Witam bardzo serdecznie. Otwieram Posiedzenie Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii.

Witam posłów obecnych na sali oraz uczestniczących w posiedzeniu zdalnie. Witam serdecznie naszych gości. Na samym początku powitam pana ministra Adama Andruszkiewicza. Dzień dobry, panie ministrze. witam serdecznie. Jest z nami na sali również pani Elżbieta Łukasik, naczelnik wydziału w Departamencie Tożsamości Cyfrowej. Dzień dobry, witam serdecznie. Pani Kamila Śmierzyńska, główny specjalista w Departamencie Tożsamości Cyfrowej. Witam panią. Pan Jarosław Pyszkowski, zastępca dyrektora Departamentu Rozwoju Usług. Dzień dobry, panie dyrektorze, miło mi pana powitać. Najwyższą Izbę Kontroli reprezentuje pan Mariusz Stolarz – zdalnie – doradca techniczny w Departamencie Administracji Publicznej. Witam bardzo serdecznie. Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji – jest z nami pan Paweł Sokołowski – również zdalnie – ekspert. Stowarzyszenie ISACA Warszawa reprezentuje pani Joanna Karczewska. Dzień dobry, pani Joanno. Pani zawsze z nami, nigdy zdalnie – bardzo się cieszę i witam jeszcze raz. Thinktank spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zdalnie reprezentuje pan Michał Smagowicz, członek zarządu. Unię Metropolii Polskich reprezentuje pan Sylwester Szczepaniak, koordynator do spraw społeczeństwa informacyjnego i smart city. Witam wszystkich bardzo serdecznie. Witam również naszego stałego doradcę, pana Radosława Nielka.

Informuję, że posiedzenie Komisji zostało zwołane przez przewodniczącego Komisji na podstawie art. 198j ust. 2 regulaminu Sejmu i będzie prowadzone z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej umożliwiających porozumiewanie się na odle-

głość. Paniom i panom posłom, którzy uczestniczą w posiedzeniu zdalnie, przypominam, że zgłoszenie do zabrania głosu w dyskusji należy wysłać na adres mailowy naszej Komisji lub przez czat w aplikacji po zalogowaniu się do pokoju wideokonferencyjnego. Jednocześnie informuję, że posłowie, członkowie Komisji, obecni na sali głosują przy użyciu urządzenia do głosowania za pomocą legitymacji poselskiej. Wówczas nie logują się w systemie komunikacji elektronicznej i nie używają tabletów.

Przystępujemy do sprawdzenia kworum. Proszę państwa posłów o naciśnięcie jakiegokolwiek przycisku w celu potwierdzenia obecności na posiedzeniu.

Dziękuję bardzo. Stwierdzam kworum.

Porządek dzisiejszego posiedzenia przewiduje rozpatrzenie informacji Ministra Cyfryzacji o nowych dokumentach i usługach udostępnionych w cyfrowym portfelu mObywatel i planach rozwoju na rok 2022 oraz rozpatrzenie informacji Ministra Cyfryzacji na temat podjętych i planowanych działań zmierzających do upowszechnienia i podniesienia dojrzałości e-usług w administracji. Czy państwo posłowie zgłaszają wnioski do porządku dziennego? Wobec niezgłoszenia wniosków do porządku dziennego stwierdzam jego przyjęcie. Przystępujemy do rozpatrzenia punktu pierwszego porządku dziennego. Proszę pana ministra Adam Andruszkiewicza o przedstawienie informacji.

Sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Adam Andruszkiewicz:

Bardzo serdecznie dziękuję. Szanowny panie przewodniczący, państwo parlamentarzyści, Wysoka Komisjo, pierwszym z tematów, który chciałabym dziś przybliżyć Wysokiej Komisji, jest oczywiście nasz cyfrowy portfel na dokumenty, czyli aplikacja mObywatel, która jest niezwykle innowacyjnym, ale też – co nas bardzo cieszy – coraz bardziej popularnym rozwiązaniem dla obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, z którego wszyscy mogą bezpłatnie i w bezpieczny sposób korzystać. Jak wiemy aplikacja mObywatel zawiera cały szereg dokumentów, poczynając od mTożsamości obywatela, który potwierdza naszą tożsamość poprzez takie dokumenty jak mPrawo jazdy, mPojazd, dla studentów jest legitymacja studencka, dla uczniów legitymacja uczniowska... Jest tam również karta dużej rodziny. Jest również możliwość chociażby posiadania swoich biletów, które są tam zawarte. Dzięki temu, kupujemy bilety na przykład na kolej przez system PKP informatyka… Szanowni państwo, w wielkim skrócie aplikacja mObywatel to jest taki cyfrowy portfel na dokumenty, który znajdziemy w naszym smartfonie. Rzeczywiście jest tak, że mniej więcej od 2 lat, dzięki wytężonej pracy naszego zespołu, aplikacja mObywatel staje się coraz powszechniejszym narzędziem, co nas niezwykle cieszy, ale także stawia przed nami kolejne wyzwania, o których chciałbym opowiedzieć.

Ostatni czas wykorzystaliśmy, aby wypracować odpowiednie mechanizmy działania aplikacji mObywatel. Dzięki wcześniejszemu doświadczeniu sprawnie możemy wdrażać usługi i dokumenty stanowiące odpowiedź na potrzeby społeczeństwa. Aktualnie w aplikacji wdrożonych jest 15 różnych usług. Tylko w roku 2021 obywatele uzyskali dostęp na przykład do usługi unijnego certyfikatu COVID. Wiemy, że to bardzo ważne rozwiązanie. Wielu obywateli, którzy chcieli w czasie pandemii wyjeżdżać za granicę… Nie ukrywamy, że również to wdrożenie spowodowało bardzo mocny wzrost użytkowników aplikacji, która przez długi czas była najczęściej pobieraną aplikacją publiczną w naszym państwie. Portfel obywatela poszerzył się o unijną kartę dużej rodziny. W roku 2021 zostały także wdrożone usługi oraz dokumenty skierowane do konkretnych grup odbiorców – takie jak Małopolska Karta Aglomeracyjna, która jest zintegrowanym biletem na pociągi, tramwaje, autobusy, z których można korzystać w różnych miejscach Małopolski. To również pierwszy system biletów długookresowych, który został połączony z aplikacją mObywatel. W aplikacji mObywatel można również wyświetlać bilety zakupione w systemie PKP informatyka oraz pokazać legitymację usług transportu. Mam na myśli oczywiście legitymację UUT. Sprawność reagowania obywatela na potrzeby społeczne przeszła w tym roku kolejny test. Jak państwo wiecie, dociera do nas wielu gości z Ukrainy, która została w sposób bandycki napadnięta przez Rosję. Są to często obywatele, którzy na przykład nie mieli możliwości zebrania ze sobą dokumentów. To w sytuacji wojennej jest zrozumiałe. Ale również obywatele, którzy na Ukrainie korzystali wcześniej z ich portfela cyfrowego, czyli aplikacji Diia… Tutaj w poro-

zumieniu, również ze służbami ukraińskimi nasz zespół nasz rząd wyszedł naprzeciw tym oczekiwaniom. Utworzyliśmy aplikację Diia.pl, która jest cyfrowym potwierdzeniem tożsamości dla obywateli Ukrainy, którą mogą w Polsce bezpłatnie pobierać. Jest ona oczywiście stworzona w języku ukraińskim, co umożliwia łatwe korzystanie z tej aplikacji. Dzisiaj właśnie dość mocno promujemy wśród obywateli Ukrainy, żeby taką aplikację mogli sobie pobierać. Chcemy w Diia sukcesywnie rozbudowywać usługi, które są dostępne dla obywateli polskich, czyli między innymi e-recepty czy certyfikat COVID.

Krok po kroku realizujemy także plan, który założyliśmy sobie na ten rok. Aktualnie prowadzimy prace wdrożeniowe, by obywatele polscy mogli pobrać także unijne certyfikaty COVID swoich podopiecznych. W tym roku planujemy także wdrożenie dla obywateli Polski legitymacji emeryta, rencisty oraz legitymacji osoby niepełnosprawnej. Tu także wyjście naprzeciw tym środowiskom, które współpracują z seniorami – a wiemy i to nas bardzo cieszy, że jest coraz więcej seniorów, którzy są bardzo sprawni cyfrowo i chcieliby na pewno z takiej możliwości móc skorzystać – właśnie taką możliwość im zaimplementujemy. Ponadto chcemy uzupełnić ofertę usług skierowanych do kierowców o podgląd mandatów karnych. Aktualnie kierowcy w aplikacji znajdą dane z dowodu rejestracyjnego, karty pojazdu, potwierdzenia polisy OC, prawa jazdy oraz licznik punktów karnych. Kontynuujemy rozpoczęte w roku 2021 prace nad rozwiązaniem, które umożliwi zainteresowanym samorządom i instytucjom prowadzenie ewidencji i wydawanie lokalnych dokumentów elektronicznych, na przykład kart miejskich. Usługa ta jest skierowana szczególnie do gmin, które z uwagi na wielkość lub koszty nie prowadzą systemów teleinformatycznych, a chciałyby, aby ich mieszkańcy posiadali na przykład karty mieszkańca. Chcę podkreślić, że stworzenie tego systemu dla samorządu przyczyni się do wyrównania dysproporcji w dostępie do nowoczesnych mobilnych rozwiązań na terenie całego kraju. W tym roku rozbudowujemy jeszcze dwa mechanizmy. Pierwszy umożliwia wysłanie użytkownikom powiadomień online. W pierwszej kolejności wdrożymy wysyłanie powiadomień dotyczących unieważniania dokumentów elektronicznych. Drugi to zapewniający użytkownikowi sprawne i łatwe uwierzytelnianie oraz przekazywanie swoich danych do urzędu za pomocą kodu QR skanowanego z poziomu aplikacji mObywatel. Tak już zostało to rozwiązane – jak państwo doskonale wiecie – przy rozliczeniu podatkowym. Dzisiaj rozliczając PIT możemy to zrobić kilkoma kliknięciami właśnie korzystając z rozwiązań aplikacji mObywatel.

Chciałbym także podkreślić, że nie skupiamy się tylko na rozwiązaniach samej aplikacji, dodając kolejne komponenty, pracując nad tymi, które są w niej zawarte, ale również, szanowni państwo – co jest dla nas niezwykle ważne – chcemy wejść w tym roku bardzo mocno na ścieżkę legislacyjną. Niejednokrotnie, także z państwem w Komisji, rozmawialiśmy o tym, że mObywatel nie jest jeszcze tak wszędzie powszechnie respektowany jak tradycyjny dokument tożsamości. W związku z tym, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom ponad 7 milionów obywateli, chcemy wspólnie z państwem przepracować ustawę dotyczącą funkcjonowania aplikacji publicznej mobilnej – żeby mObywatel stał się tym realnym narzędziem, którym w każdym miejscu obywatel może się wylegitymować, może potwierdzić swoją tożsamość, żeby nie było to tylko i wyłącznie taką dobrowolnością niektórych instytucji, opartą chociażby o wewnętrzne regulaminy. Dążymy do tego stanu, który pewnie i tak zastaniemy za kilka, kilkanaście lat, w którym obywatele w całej Europie będą chcieli posługiwać się cyfrowymi dokumentami, a nie tradycyjnymi. Tu niezwykle ważne jest to, że oczywiście zostaną zachowane również dokumenty w formie tradycyjnej. One zawsze będą tymi podstawowymi. Natomiast chcemy również iść w kierunku upowszechnienia możliwości akceptacji mObywatela. W sposób jasny chcemy tutaj zdefiniować prawo tak, żeby nikt nie miał wątpliwości, w jakich miejscach, w jakich warunkach i w jakich sytuacjach można potwierdzać swoją tożsamość, jakie sprawy można załatwiać za pomocą okazania swoich danych za pośrednictwem aplikacji mObywatel. Mam nadzieję, że w najbliższych miesiącach poproszę Komisję o to, żebyśmy pochylili się nad tą ustawą. Dziękuję, panie przewodniczący.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Bardzo dziękuję, panie ministrze za przedstawienie informacji. Otwieram dyskusję. Czy ktoś z panów posłów…? Pan poseł Gramatyka, bardzo proszę, panie pośle.

Poseł Michał Gramatyka (Polska2050):

Bardzo dziękuję. Bardzo dziękuję, panie ministrze, za przedstawienie aktualnego stadium rozwoju aplikacji mObywatel i perspektyw. To jest bardzo dobry pomysł, żeby wyjść z projektem ustawy, która czyni ten dokument legalnie obowiązującym w Polsce. Jest co najmniej kilka miejsc, w tym polski Sejm, w których ten dokument nie jest uznawany. Kompletnie nie wiadomo dlaczego nie jest on uznawany w polskim Sejmie, skoro pan minister Andruszkiewicz w polskim Sejmie mówi o perspektywach rozwoju tej aplikacji. To jest jedna z tajemnic, które rządzą…

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Jakby można było bliżej mikrofonu? Pan przewodniczący Czarnecki skarży się, że nie słyszy.

Poseł Michał Gramatyka (Polska2050):

Swego czasu prowadziłem rozmowy z pańskimi podwładnymi, które miały zmierzać do umieszczenia na platformie mObywatel legitymacji poselskiej i legitymacji senatorskiej. Z tego co wiem, to wszelkie uzgodnienia pomiędzy ministerstwem a Sejmem są dokonane. Chciałem zapytać, kiedy odbicie naszych legitymacji pojawi się w aplikacji mObywatel. Mieliby państwo wtedy co najmniej 460 nowych użytkowników. Nie wiem, jak to powiedzieć – takich wręcz influencerów tej aplikacji. Na pewno zmieniliby w ogóle oblicze korzystania z tej usługi. Bardzo dziękuję.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Bardzo dziękuję, panie pośle, za pytanie i wypowiedź. Panie ministrze, oddaję głos.

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

Dziękuję. Potwierdzam tutaj zarówno przychylność, jak i merytoryczną współpracę z panem posłem Gramatyką, który pracował również z zespołem Ministerstwa Cyfryzacji i polskiego rządu nad tym, żeby rzeczywiście ten tradycyjny dokument, biała legitymacja posłów i senatorów, znalazł się również jako kolejny komponent cyfrowy w naszej aplikacji mobilnej. Panie pośle, nie ma tutaj przeszkód technicznych i rzeczywiście potwierdzam to, że rozmawialiśmy również z Kancelarią Sejmu, żeby tę kwestię zaimplementować. Rozmawialiśmy o tym, czy jednak nie zrobić tego rozwiązania równolegle z przyjęciem ustawy – to by się zadziało w tym roku. Mówiąc wprost, żeby nie dawać też takiego poczucia, że my jako parlamentarzyści jesteśmy trochę w sytuacji uprzywilejowanej w stosunku do obywateli państwa, którzy żeby załatwiać swoje sprawy, muszą czekać czasami na potwierdzenie ustawowe. Tutaj parlamentarzyści byliby traktowani wspólnie. Tu nie ma żadnych wątków technicznych. To wszystko jest rozwiązane. Potwierdzam, że rozmowy się toczyły z pozytywnym skutkiem, ale jeżeli pan poseł by także przychylił się do takiego mojego spojrzenia… Chyba, że ma inne – też chętnie się zapoznam. Może zróbmy to w tym samym czasie, co ustawę? Wtedy będziemy świętować wspólnie sukces razem z obywatelami.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Dziękuję bardzo, panie ministrze. Myślę, że nie ma żadnego niebezpieczeństwa, żeby przy tym, o czym mówił pan poseł Gramatyka, było jakieś poczucie, że jesteśmy wyróżnieni. Bo choćby ci, którzy chcą odwiedzić Sejm i na przykład chcieliby pokazać dowód osobisty w aplikacji, muszą mieć dowód fizyczny, plastikowy – tylko dlatego, że czytnik dowodu osobistego jest taki, że trzeba ten dowód po prostu położyć… Myślę, że to można to zrobić przed ustawą, panie ministrze, i nikt się chyba nie obrazi.

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

No tak, ale z drugiej strony pamiętam, jak z panem posłem rozmawialiśmy o tym, że legitymacja poselska jest takim dokumentem, który nie tylko umożliwia nam swobodne wejście do gmachów sejmowych, ale również korzystanie z wielu miejsc. Na przykład z transportu publicznego, przyjazdów, tam, gdzie musimy potwierdzić swoją tożsamość. Tutaj też to musi być szczególnie dograne, żeby nie było sytuacji, w której gdzieś, w jakimś środku

transportu, w jakiejś komunikacji ktoś zakwestionuje tą naszą e-legitymację poselską w sposób formalny i zażąda plastikowego dokumentu. Wtedy przyjdzie pan poseł Gramatyka i powie, że źle to zrobiliśmy. Chciałbym to zrobić tak, żeby pan poseł nie miał takiego poczucia.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Wszystkie e-legitymacje będą podpisane – poseł Gramatyka… Proszę, panie pośle.

Poseł Michał Gramatyka (Polska2050):

Tak naprawdę moment wodowania tego pomysłu nie ma w tym momencie już większego znaczenia. To rzeczywiście będzie duże ułatwienie dla posłanek i posłów, bo nie będą musieli trzymać plastikowej karty w swoich portfelach w momencie, kiedy będą się poruszać transportem publicznym. Raczej wątpliwe jest, żeby elektroniczna wersja umieszczona w usłudze mObywatel otwierała nam przejścia w Sejmie albo mogła być wykorzystywana do głosowań... Nie wiem, jak to technologicznie wygląda. Ale chociażby ze względu na to, że nie wszystkie telefony mają NFC, to może to być wątpliwe w niektórych przypadkach. Zatem ja akceptuję kalendarz tutaj zakreślony. Co jest najistotniejsze? Najistotniejsze jest to, że jest porozumienie wynegocjowane pomiędzy Kancelarią Sejmu a dostawcą aplikacji i od strony legalnej, czysto prawnej wszystko jest załatwione. To jest ogromny postęp, zważywszy na to, że jeszcze rok temu miałem postępowanie dyscyplinarne za to, że ośmieliłem się złożyć elektronicznie oświadczenie majątkowe. Na szczęście to postępowanie zostało umorzone i tę sprawę wygrałem. Efektem tego jest dzisiaj zmiana formularzy w Komisji Regulaminowej, Spraw Poselskich i Immunitetowych i informacje oficjalne, że można je składać elektronicznie. Ale jeszcze rok temu wcale nie było to takie oczywiste – tutaj – w polskim Sejmie.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Jest pan pionierem, panie pośle, w tych rozwiązaniach. Dziękuję bardzo. Jeżeli nie ma pytań do pana ministra, to ja chciałbym zadać swoje. Dotyczy bezpieczeństwa tej aplikacji. Czy zdarzały się próby włamania? Czy coś takiego miało miejsce? Czy mamy poczucie, że może być coś nie tak, czy też zabezpieczenia są na tyle dobre, że nic się złego nie stanie?

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

Potwierdziłem z moim zespołem – nie zarejestrowaliśmy żadnego incydentu włamania, przejęcia aplikacji, wykradzenia danych, posłużenia się tymi danymi w jakimś niedozwolonym celu przez osoby trzecie. Regularnie organizowane są testy bezpieczeństwa, również na bieżąco aktualizujemy aplikację pod kątem bezpieczeństwa, zachęcamy użytkowników do pobierania zaktualizowanej wersji mObywatela. Tak że na razie dzięki naszemu zespołowi nic się nie stało – odpukać – żebyśmy musieli mówić panu przewodniczącemu, że był jakiś incydent. Na razie takowego nie było.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Wytłumaczcie mi, proszę, jeżeli mogę dopytać, a propos tego bezpieczeństwa… Mając takie telefony jak pan poseł Zandberg czy poseł Gramatyka czy ja… To są telefony wyższej klasy. Oczywiście najczęściej jest tak, że my dostajemy w usłudze, którą kupujemy razem z telefonem taki upgrade oprogramowania, który zwiększa bezpieczeństwo tego telefonu. Ale są telefony – tak to nazwijmy – z trochę niższej półki, które po 2 latach już nie mają takiego upgrade'u. Jeżeli ktoś nie będzie dbał o ten telefon czy nie będzie go próbował dodatkowo zabezpieczyć, to on już jest słabiej zabezpieczony. iPhone wysyła nam aktualizację oprogramowania. Albo na przykład Samsung… Pytanie moje właśnie jest takie – czy bierzecie też pod uwagę to, że jeżeli ktoś będzie miał gorszy model telefonu, nie tak zabezpieczony, może dojść do jakiegoś włamania? Czy ta aplikacja będzie na tyle aktualizowana, na tyle będzie bezpieczna, by tego uniknąć?

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

Z pewnością jest tak, że nie wszyscy obywatele mają dostęp do tych najdroższych, najwyższej klasy telefonów. Są obywatele, którzy korzystając ze słabszych telefonów, mają aplikację mObywatel. Skoro nie zarejestrowaliśmy tego typu incydentów, to znaczy,

że tutaj tego problemu nie ma. Poproszę nasz zespół, żeby fachowo panu przewodniczącemu na to pytanie odpowiedział.

Główny specjalista w Departamencie Tożsamości Cyfrowej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Kamila Śmierzyńska:

Dzień dobry. Kamila Śmierzyńska. Wszystkie dokumenty, które znajdują się w aplikacji, dokumenty offline czy online – mają różną technologię – są zaszyfrowane w aplikacji. Żeby dostać się do tego dokumentu należy znać hasło bądź biometrię, czyli coś mieć i coś wiedzieć. Tutaj nie ma możliwości dostania się w ogóle do aplikacji, nawet mając niższy czy niezaktualizowany system. Oczywiście my jak najbardziej rekomendujemy i w regulaminie wskazujemy, żeby dokonywać wszystkich możliwych aktualizacji, szczególnie aktualizacji aplikacji. Tak jak pan minister wcześniej powiedział, dokonujemy zmian, które zwiększają bezpieczeństwo, identyfikujemy potrzeby i dostosowujemy naszą aplikację. Jak wspomniałam, z jednej strony jest to zabezpieczenie w dostępie do tych danych. Oprócz tego, że są zaszyfrowane, to konieczne jest jeszcze wykonanie pewnych czynności przez użytkownika, żeby dostać się do aplikacji. Nie wystarczy tylko odblokowanie telefonu. Ta osoba musi jeszcze wejść do aplikacji albo biometrią i pinem, albo wpisać hasło i dopiero wtedy ma dostęp do wcześniej pobranych danych. Dodatkowo oczywiście zabezpieczamy to technologicznie. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Dziękuję bardzo za odpowiedź. Oby tak było – i nie mówię tego złośliwie – żeby było bezpiecznie. Panie ministrze, szanowni państwo, głos chciał zabrać pan Paweł Sokołowski, ekspert Polskiej Izby Informatyki i Telekomunikacji. Bardzo proszę.

Ekspert Polskiej Izby Informatyki i Telekomunikacji Paweł Sokołowski:

Dzień dobry. Paweł Sokołowski z tej strony. Panie ministrze, słyszałem od moich kolegów z Francji, że miała być prezentacja mObywatela w Komisji Europejskiej. Oczywiście znane są plany tak zwanego mObywatela europejskiego. Wiem, że taka prezentacja miała być dokonana gdzieś w okolicach chyba grudnia. Chciałem zapytać o jej status. Czy faktycznie się odbyła, jaki był feedback? Niestety nie udało mi się nic znaleźć na żadnych stronach. A koledzy, którzy dopytywali – kto tutaj zrobił, jak to zafunkcjonowało… Oczywiście powiedziałem, że zrobił to nasz rząd wraz ze wsparciem swojego zaplecza technologicznego. To bardzo ich zaskoczyło, że to nie była żadna prywatna firma. Dlatego zadaję pytanie, czy faktycznie ta prezentacja się odbyła i jaki jest feedback?

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Bardzo dziękuję. Panie ministrze, proszę bardzo.

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

Rzeczywiście jest tak, jak pan powiedział, że w Komisji Europejskiej, w Unii Europejskiej, toczą się prace nad europejskim portfelem tożsamości cyfrowej. Polska strona prezentuje mObywatela jako, można powiedzieć, aplikację wzorcową. Wiem, że uczestniczymy w grupach roboczych, które są powołane, aby wypracować takie wspólne, unijne rozwiązanie. Jeśli chodzi o konkretną prezentację mObywatela na forum, pozwolę sobie to sprawdzić. W tym momencie nie odpowiem panu na pytanie czy sprawozdanie albo prezentacja miały miejsce. Ewentualnie możemy panu odpowiedzieć mailowo, jeśli pan poda jakiś adres przewodniczącemu Komisji. Nie ma problemu, żebyśmy nawiązali z panem relację bilateralną i wymienili sobie te informacje.

Ekspert Polskiej Izby Informatyki i Telekomunikacji Paweł Sokołowski:

Ma pan moją wizytówkę. W grudniu przy rozmawialiśmy okazji eUrzędu. Chętnie dalej pociągnąłbym też ten wątek, który pewnie będzie rozwijany.

Jeśli jeszcze mógłbym dodać takie zapytanie… Mówi się o włączeniu w zakres aplikacji mobilnej legitymacji poselskiej. Może tak trochę w ramach prywaty – wiem, że takich osób jest dosyć dużo… Co w temacie jakichś innych uprawnień typu karta żeglarza czy karta motorowodniaka? Dlaczego pytam? A propos dziwnych zdarzeń – przez pomyłkę policjantowi który mnie za prędkość zatrzymał zamiast właśnie dowodu dałem mój patent żeglarski i mało nie zszedł mi na zawał, bo stwierdził – o Matko Boska, poseł!

Prawdopodobnie legitymacja żeglarska jest bardzo podobna do poselskiej. Dlatego też jestem zainteresowany.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Bardzo proszę, panie ministrze.

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

Oczywiście pracujemy nad tym rozwiązaniem. Nie ukrywam, że rozmawialiśmy o tym w zespole, żeby te rozwiązania wdrożyć. W ogóle naszą filozofią jest to, żeby mObywatel nie był tylko portfelem na te podstawowe dokumenty, ale również żeby był tym miejscem, gdzie dane grupy, środowiska, związki, organizacje, które wydają patenty także mogły implementować swoje rozwiązania. Oczywiście o ile one są gdzieś tam oficjalnie respektowane przez organy państwa. Jak najbardziej tak. Jeśli chodzi o konkrety, myślę, że nie ma problemu, żeby pan zdalnie umówił się z naszym zespołem i sobie na ten temat porozmawiał. Myślę, że jeśli żeglarze chcą mieć swój lobbing w kierunku mObywatela, to państwo chyba nie powinni mieć żadnych zastrzeżeń, ponieważ jest to duża grupa. Myślę, że jak najbardziej możemy o tym rozmawiać.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Bardzo dziękuję, panie ministrze. Następni na pewno będą wędkarze i tak dalej. Będziemy o tym dyskutować. Pan panie pośle, czy mogę poprosić? Mamy jedną osobę zdalnie… I potem…

Jeżeli chodzi o te dokumenty, to jakby był jakiś problem z komunikacją z panem, który zadał pytanie, panie ministrze, proszę podesłać materiał do naszej Komisji. Postaramy się pomóc. O głos poprosił pan Sylwester Szczepaniak, Unia Metropolii Polskich, koordynator do spraw społeczeństwa informacyjnego i smart city. Bardzo proszę o zabranie głosu.

Koordynator do spraw społeczeństwa informacyjnego i smart city Unii Metropolii Polskich Sylwester Szczepaniak:

Chciałbym zadać dwa pytania. Jedno uszczegóławiające, związane z tą informacją, którą pan minister przekazał na wstępie. Czy mObywatel nadal ma… Ma być funkcjonalność do świadczenia usług online jako miejsce dostępu… To, które było przytoczone przy portalu podatkowym. Czy w tym zakresie utrzymywana jest ta funkcjonalność i będzie rozwijana? To jest jedno pytanie.

Drugie pytanie dotyczy pracowników administracji samorządowej, którzy posiadają specjalne uprawnienia. Czy w tym zakresie była robiona jakaś kwerenda związana na przykład z upoważnieniami, które można by do tej aplikacji włączyć po to, żeby na przykład uzyskać jakiś dostęp do wejścia lub przeprowadzenia kontroli? Czy w tym zakresie była robiona kwerenda i czy w przyszłości są plany na wprowadzenie takich rozwiązań? Jeżeli chodzi o samą aplikację mObywatel – wspieram i promuję.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Bardzo dziękuję. Pan minister, proszę.

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

Dziękujemy za wsparcie. Jeśli chodzi o drugie pytanie, rozmawialiśmy o tym, ale na razie w krótkiej perspektywie najbliższego roku nie będziemy raczej wdrażać takich rozwiązań, ale wiemy o tym problemie. Generalnie, myślimy o tym.

Jeśli chodzi o pytanie pierwsze – nie wiem, czy dobrze zrozumiałem. Nie słyszałem połowy. Szumy były. Wydawało mi się, że pan chyba pytał, czy funkcjonalności, które są mObywatelu będą utrzymane, jeśli chodzi na przykład o rozliczanie PIT-u i tak dalej. Jeśli o to chodziło, to jak najbardziej tak. Będziemy te funkcjonalności rozwijać o takie załatwianie spraw przez obywateli. Natomiast części pytania po prostu nie usłyszałem.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Jeżeli pan nas słyszy – czy to jest…

Koordynator do spraw społeczeństwa informacyjnego i smart city Unii Metropolii Polskich Sylwester Szczepaniak:

Tak. Dokładnie o to pytałem. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Bardzo dziękuję, że udało nam się porozumieć. Pan poseł Gramatyka, bardzo proszę, panie pośle.

Poseł Michał Gramatyka (Polska2050):

Chciałem poruszyć trzy sprawy. Oczywiście patent żeglarski w mObywatelu to jest w ogóle pierwszorzędna i podstawowa rzecz. On powinien być już dawno. Dziwię się, że jeszcze tych dokumentów nie ma. W imieniu wszystkich żeglarzy też będę za tym oczywiście lobbował.

Mam też taką sugestię. Jestem przekonany, że dobrze by było, aby niektóre usługi, które są pomieszczone w mObywatelu, szczególnie te, które są offline, współpracowały z usługami typu wallet, na przykład certyfikaty COVID-owe. One swobodnie mogłyby się eksportować do portfela i wtedy dostęp do nich byłby dużo łatwiejszy. Wydaje mi się, że warto przynajmniej to przemyśleć. Wiem, że wtedy jakby jest jeden poziom bezpieczeństwa mniej, dlatego że wystarczy odblokować telefon, żeby zobaczyć taki dokument. Ale w przypadku szkolnych legitymacji albo na przykład certyfikatów COVID-owych, które w dalszym ciągu w wielu miejscach należy pokazywać, myślę, że byłoby to przyjazne dla użytkownika.

Chciałem jeszcze nawiązać do wątpliwości pana przewodniczącego. Ta aplikacja jest dosyć dobrze zabezpieczona. Ona na przykład wymusza aktualizację. Kiedy aplikacja zobaczy, że jest nieaktualna i jest nowsza wersja, to trzeba ją zaktualizować. Trzeba się wtedy jeszcze raz zalogować. Co więcej, ona nie jest dostępna dla wszystkich wersji oprogramowania systemowego, to znaczy nie wspiera tych najstarszych wersji oprogramowania systemowego. Czyli w momencie, kiedy aplikacja widzi, że telefon ma niezaktualizowane oprogramowanie, to zmusza również użytkownika do zaktualizowania tego oprogramowania. Tak że poziom bezpieczeństwa tej aplikacji jest co najmniej tak dobry jak poziom zabezpieczenia naszych głosowań w Sejmie, więc nie ma się czego bać.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Dziękuję bardzo za dodatkowe wyjaśnienie. A jeżeli ktoś nie będzie mógł sobie zaktualizować takiego programowania w telefonie, albo będzie musiał zapłacić? W tych niższych modelach. Co wtedy?

Poseł Michał Gramatyka (Polska2050):

Przepraszam, że tak uprzedzam pana ministra, ale w ekosystemie Google'a jak gdyby są pewne krańcowe wersje oprogramowania, które wspierane są przez niektóre telefony. Jeżeli Google zdecyduje, że dany telefon na przykład nie jest wspierany przez kolejne wersje oprogramowania, wtedy instalacja aplikacji będzie niemożliwa na tym telefonie. Natomiast we wszystkich innych przypadkach instalacja oprogramowania systemowego odbywa się…

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Rozumiem. Chodziło mi tylko o sytuację, jak ktoś ma taki starszy telefon, używa i bardzo o niego dba, ale też nie stać go na wyrzucanie, na nowy telefon… Bo jeżeli ktoś często zmienia telefony…

Poseł Michał Gramatyka (Polska2050):

Problem będzie z prezesem ugrupowania rządzącego. Jeśli wierzyć mediom, to korzysta z telefonu, na który nie będzie w stanie zainstalować mObywatela.…

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

Panie pośle, naprawdę...

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Nie chcę tutaj uchodzić za kogoś, kto strasznie marudzi, ale ja bym się też nad tym pochylił. Panie pośle, panie ministrze, są ludzie jednak… Moim zdaniem to będzie mały

odsetek ludzi. Ale jednak jak kupią telefon, to mają go bardzo długo. Z oczywistych względów korzystają z niewielu usług w tym telefonie, ale mogą się przekonać do tej aplikacji, do takiej usługi i z niej też korzystać, bo uprości to codzienne życie. IPhone j robi tak, że on co chwila nam podsyła aktualizację oprogramowania, my tylko naciskamy odpowiedni przycisk i to się aktualizuje. Ale jak tego nie będzie i będzie ten proces, żeby go nie powtarzać, o którym mówił poseł Gramatyka, to może pojawiać się problem. Może, nie musi, ale może. Może nie dzisiaj, ale warto się nad tym pochylić. Może pan poseł Gramatyka powinien z tym zespołem na stałe tam pracować? Nie tylko żeglarze, ale jeszcze inni by się znaleźli?

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

Panie przewodniczący, my rozumiemy tę dyskusję. Aczkolwiek to zawsze jest złapanie balansu pomiędzy tym, co pan mówi i bezpieczeństwem. Z jednej strony chcemy chwalić się tymi statystykami, przychodząc na posiedzenie i mówiąc, że nie ma żadnych incydentów bezpieczeństwa, z drugiej strony rozumiemy… Ja nie dostałem sygnału, że użytkownicy – nazwijmy to tak – tych tańszych telefonów mają problem, by sobie zainstalować mObywatela. Jeśli dbają o higienę cyfrową i mają aktualny system… Raczej nie jest to jakieś masowe zjawisko. Przynajmniej ja nie słyszałam. Nie docierały do mnie takie informacje.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Super. Bardzo dziękuję, panie ministrze. Jeszcze pan Paweł Sokołowski ekspert Polskiej Izby Informatyki i Telekomunikacji chciał zabrać głos.

Ekspert Polskiej Izby Informatyki i Telekomunikacji Paweł Sokołowski:

Chciałem wyjaśnić jako ekspert PIIT. Jeśli chodzi o aktualizacje, one są bardzo zbliżone do poziomu bezpieczeństwa aktualizacji systemów i aplikacji bankowych. Oznacza to mniej więcej, że jest to do trzech wersji Androida czy iOS wstecz. To mniej więcej jest około 6 czy 7 lat. W związku z tym jak ktoś ma sześcio-, siedmioletni telefon, jest w stanie tę aplikację zainstalować, jeżeli oczywiście zrobione są odpowiednie łatki. Tak naprawdę każdy nowy telefon o wartości średnio 300-350 zł, czyli taki absolutnie entry point z aktualną wersją Androida, tak jak proponują to operatorzy, obsłuży to bez żadnego problemu. Chciałem to wyjaśnić w imieniu pana ministra Andruszkiewicza. Do 7 lat wstecz. Naprawdę, rzadko który telefon tyle żyje.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

To prawda. Bardzo panu dziękuję za to wyjaśnienie. Czuję się teraz doinformowany. Bardzo dziękuję. Czy są jeszcze pytania do pana ministra? Proszę, panie pośle.

Poseł Jerzy Bielecki (PiS):

Panie ministrze, chciałbym zapytać o paszporty. Zapomnieliśmy, ale myślę, że warto zapytać o paszporty, bo nikt… No tak, za granicą. Ale w wielu przypadkach… Może i za granicą, jeśli rozmawiamy o unijnych wersjach wspólnego mObywatela, to może warto by było pomyśleć o paszportach. W ogóle chciałem szerzej zapytać, czy jest możliwość wyrabiania tych paszportów w gminach… To pewnie pytanie nie do pana ministra tylko do ministra spraw wewnętrznych i administracji… Ale może na forum rządowym są prowadzone jakieś rozmowy i pan minister może coś o tym wie? Tak przy okazji.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Bardzo dziękuję, panie pośle, za głos i pytanie. Panie ministrze?

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

Panie pośle, na ten moment nic mi nie wiadomo, żeby urzędy wojewódzkie zostały zwolnione z prerogatywy, którą dziś posiadają, jeśli chodzi o wydawanie paszportów, by zostało to przeniesione na grunt gmin. Jeśli chodzi o możliwość wdrożenia paszportu do aplikacji, to sam pan poseł zauważył, że ten dokument musi być respektowany w tym wymiarze międzynarodowym, za granicą. Tu pewnie byłby kłopot, więc raczej rozmawiamy o tym, żeby stworzyć taki dokument w skali chociażby Unii Europejskiej… Być może Schengen… To może się uda. Natomiast jeśli chodzi o sferę światową, nie sądzę, że prędko zostanie wymyślony jakiś dokument cyfrowy, który będzie powszechnie sto-

sowany na całym świecie. Na razie skupmy się na tym, żeby rozwijać naszą aplikację w wymiarze krajowym. Jeśli chodzi o paszporty, takiego rozwiązania na świecie nie ma, przynajmniej ja nie słyszałem.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Bardzo dziękuję za odpowiedź. Czy są jeszcze pytania do pana ministra? Nie słyszę. Przechodzimy do punktu drugiego porządku dziennego. Bardzo proszę pana ministra. Już jest rozgrzany dzisiaj, więc możemy od razu, z biegu. Proszę bardzo o przedstawienie informacji.

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

Tak jest. Dziękuję. Panie przewodniczący, chciałbym również przedstawić dzisiaj, chociaż przybliżyć, nasze usługi, które zawierają się w serwisie Portal RP, który z ogromnym sukcesem od kilku lat realizujemy i systematycznie rozwijamy, w skład którego wchodzi serwis gov.pl i samorząd.gov.pl, Biuletyn Informacji Publicznej oraz katalog e-usług z platformą usług oraz ekosystem usług lokalnych. Serwis gov.pl stanowi zakorzenioną w świadomości obywateli taką polską bramę cyfrową do usług e-administracji w naszym państwie obejmującą chętnie wykorzystywane każdego dnia liczne informacje i usługi dostępne w jej zasobach. Na przestrzeni chociażby ostatnich 2 lat niezbicie widać, że Polacy chętnie korzystają z e-usług. W związku z tym polska administracja dąży do tego, aby obywatel mógł większość swoich spraw załatwić zdalnie, bez wychodzenia z domu. Najlepiej obrazują to liczby z marca 2022 roku. W serwisie gov.pl mamy już ponad 65 milionów odsłon, dostępnych 1716 witryn, opublikowanych ponad milion artykułów i załączników oraz 15 mln użytkowników. Przypominam, że mówię tu tylko o marcu. Jeśli chodzi o serwis samorząd.gov.pl, 1,2 mln odsłon, dostępnych jest 126 witryn, opublikowanych 67 tys. artykułów, 60 tys. załączników oraz 352 tys. użytkowników. Warto odnotować 15-procentowy wzrost w stosunku do lutego bieżącego roku. Warto także wspomnieć, że serwis samorząd.gov.pl to część projektu Portal RP prowadzonego przez ministra do spraw cyfryzacji. W jego ramach jednostki samorządu terytorialnego i jednostki podległe przenoszą swoje serwisy internetowe oraz strony BIP na portal samorząd.gov.pl. Serwis umożliwia nieodpłatne, sprawne i wygodne zarządzanie treścią poszczególnych witryn oraz publikowanie ważnych informacji dla mieszkańców. Dodatkowo w ramach projektu można prowadzić Biuletyn Informacji Publicznej. Za publikowane treści odpowiada jednostka samorządu terytorialnego. Korzyści, jakie wynikają dla jednostek samorządu terytorialnego z posiadania witryny w serwisie gov.pl to między innymi zniwelowane koszty związane z obsługą strony internetowej, stała kontrola nad bezpieczeństwem w obszarze cyfrowym i wydajnością rozwiązania, wygląd portalu zaprojektowany zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami użytkowników, czyli przyjazny i intuicyjny sposób poruszania się po stronie, rozwiązania zgodne z zasadami dostępności cyfrowej oraz elastycznie rozbudowany panel redaktorów.

Ponadto wszystkie strony publikowane samorząd.gov.pl są ujednolicane i mają taki sam szablon graficzny, jednakowy układ strony głównej, spójne menu i architekturę informacyjną strony, prosty proces przenoszenia stron. Co równie istotne, Portale RP wraz ze swoimi serwisami to nie tylko wygląd i funkcjonalność, ale również język – proste zadania, przyjazne słownictwo i poprawność językowa sprawiają, że użytkownik łatwo dociera do właściwych informacji i rozumie ich treść. Trzeba też pamiętać, że Portal RP integruje również witryny internetowe administracji publicznej oraz ułatwia dostęp do usług cyfrowych, które państwo oferuje obywatelom. Na przykład przez portal gov.pl dostępne są usługi zlokalizowane między innymi na popularnych portalach takich jak biznes.gov.pl, portal epuap.gov.pl, podatki.gov.pl, pacjen.gov.pl oraz wiele innych. W następnych latach planowane jest stopniowe zwiększanie roli mechanizmów transakcyjnych i e-usługowych w Portalu RP. Planowane do realizacji są projekty w obszarze rozwoju usług cyfrowych, między innymi takie, jak platformy do realizacji e-usług przez samorządy, utworzenie portalu dedykowanego urzędnikom biorącym udział w realizacji e-usług, utworzenie centralnego rozwiązania do zarządzania tożsamością użytkowników dla pracowników podmiotów publicznych korzystających z systemów centralnych, utworzenie platformy aplikacji dla jednostek samorządu terytorialnego. Należy też wspomnieć

o rozwoju takich projektów, jak katalogi administracji publicznej oraz krajowy system doręczeń elektronicznych. Oba środowiska wspomagają realizację e-usług oraz podmioty publiczne, bazując na rozwiązaniach Portal RP, e-doręczeń, w tym platformę e-usług jako usługi dla podmiotów publicznych, centralnej ewidencji realizowanych spraw, jak i rozwiązania do generowania interaktywnych formularzy internetowych na podstawie wzorów dokumentów. Projekt katalogi administracji publicznej jest stale rozwijany i ma przygotować narzędzia informatyczne, organizacyjne i legislacyjne do skatalogowania wszystkich praw obywateli i podmiotów wynikających z przepisów prawa oraz e-usług pozwalających te sprawy zrealizować. Katalogi te będą zawierały także informacje o innych obiektach powiązanych z tymi sprawami i e-usługami, jak na przykład wzory dokumentów elektronicznych, a także informacje o rejestrach publicznych, które mogą zostać wykorzystane w planowaniu realizacji e-usług.

Natomiast realizowany krajowy system doręczeń elektronicznych, potocznie znany państwu jako e-doręczenia, zapewni usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego będącego standardem przekazywania dokumentów cyfrowych pomiędzy obywatelami i administracją, a także wewnątrz administracji. Z usługi może skorzystać każdy, zarówno podmiot publiczny, jak i obywatel czy przedsiębiorca, który założy adres do doręczeń elektronicznych. Już dziś możemy podać liczbę ponad 40 tys. indywidualnych użytkowników tego systemu i kolejne 10 tys. użytkowników oczekujących na bieżące realizowane zgłoszenia aktywacji.

Obecnie pracujemy nad rozwojem usługi, włączaniem do systemu kolejnych podmiotów, jak i upowszechnianiem korzyści wynikających z coraz bardziej popularnych e-doręczeń. Na pewno, panie przewodniczący, przy okazji e-usług warto wspomnieć, że nasz klucz, który pozwala nam realizować te usługi, czyli profil zaufany, cieszy się już dzisiaj w Polsce niezwykle wysoką popularnością. Posiada go ponad 14 milionów obywateli. Warto tu zwłaszcza odnotować wzrost w latach 2020-2021, kiedy to tylko przez 2 lata udało nam się zachęcić prawie 9 mln Polaków do tego, żeby założyli sobie profil zaufany, za pośrednictwem którego mogą bardzo wiele spraw załatwić przez Internet. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Dziękuję bardzo, panie ministrze. To chyba skutek uboczny pandemii, że jednak Polki i Polacy się przekonali, że trzeba coś takiego zrobić.

Sekretarz stanu w KPRM Adam Andruszkiewicz:

No…tak.

Przewodniczący poseł Grzegorz Napieralski (KO):

Bardzo dziękuję za wyczerpującą informację. Otwieram dyskusję. Czy ktoś z państwa posłów chce zabrać głos? Ktoś z zaproszonych gości? Nie słyszę. Zamykam dyskusję, panie ministrze. Na tym wyczerpaliśmy porządek dzienny.

Zamykam posiedzenie Komisji, a panu ministrowi, panu dyrektorowi i paniom bardzo serdecznie dziękuję za obecność. Oczywiście parlamentarzystom również. Do zobaczenia.